

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • FEBRUARIE 2021 • NR.2 (180)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. *Claus Neukirch, șeful misiunii OSCE în Republica Moldova: „Suntem aici pentru a ajuta ambele părți, iar ultimul lucru pe care vrem să îl facem este să rezolvăm conflictul pentru ele”*
2. *Editorial de Victor Chirilă, director executiv al Asociației pentru Politică Externă (APE): „Inițierea negocierilor în vederea identificării unei soluții cuprinzătoare pentru conflictul din Transnistria, o inițiativă hazardată în actualul context”*
3. *Ion Manole, Director executiv Promo-LEX: „Ceea ce se transmite din regiunea transnistreană este fals și anume că drepturile omului sunt respectate”*
4. *Opinia Expertului. Mihai Isac: „Cum a fost folosită pandemia pentru întărirea controlului politico-militar în stânga Nistrului”*

Importante, pe scurt

România a livrat pe 27 februarie Republicii Moldova primul lot de vaccin împotriva COVID-19 în cuantum de 21.600 de doze. „România își ține promisiunea făcută de președintele Iohannis către Republica Moldova. Astăzi livrăm primele doze de vaccin, 21.600 de doze de vaccin AstraZeneca. Urmează și restul în lunile următoare”, a afirmat Florin Cîțu, într-un clip postat pe pagina sa de Facebook. Președintele Maia Sandu a declarat că mulțumesc României pentru gestul umanitar. „Acesta este prima tranșă din cele 200.000 de doze de vaccin din donația generoasă promisă de România pentru cetățenii țării noastre. Mulțumim, România! Mulțumim, Uniunea Europeană!”, a scris Maia Sandu pe pagina sa de Facebook. Guvernul român a adoptat pe 24 februarie o ordonanță de urgență prin care România a putut trimite prima tranșă cu titlul de donație către Republica Moldova din cele 200.000 de doze de vaccin promise în decembrie 2020 de către președintele Klaus Iohannis. Comisarul european pentru gestionarea crizelor Janez Lenarčič a mulțumit României pentru trimiterea celor 21.600 de doze de vaccin la Chișinău.

Curtea Constituțională a declarat drept neconstituțional, pe 23 februarie, decretul președintelui Maia Sandu privind desemnarea repetată a candidaturii Nataliei Gavrilă la funcția de premier. Judecătorii Curții au cerut ca președintele și fracțiunile parlamentare să reia consultările pe tema desemnării unui premier. Pe de altă parte, Curtea a refuzat să examineze solicitarea depusă de deputații socialiști referitoare la refuzul Maiei Sandu de a o desemna pe Mariana Durlșteanu în calitate de premier. Socialiștii au susținut că astfel Maia Sandu ar fi încălcat prevederile constituționale. Pe 11 februarie, Parlamentul nu a susținut candidatură Nataliei Gavrilă la funcția de premier, iar în aceeași zi, socialiștii, deputații Partidului Șor și un grup de deputați ruși de la Partidul Democrat au semnat în favoarea candidaturii Mariane Durlșteanu. Maia Sandu a desemnat-o însă repetat pe Natalia Gavrilă, iar socialiștii au atacat decretul la Curtea Constituțională.

Președintele Consiliului European, Charles Michel, a declarat, pe 28 februarie, în cadrul vizitei la Chișinău, că UE susține lupta anticorupție din Republica Moldova și clasa politică care promovează astfel de acțiuni. „Transmit un mesaj clar de sprijin al Uniunii Europene față de atenția fermă a președintelui Sandu asupra reformelor, consolidării statului de drept și combaterii corupției”, a declarat oficialul european. El a mai adăugat că, în ultimii zece ani, UE a acordat granturi în valoare de peste un miliard de euro și peste o mie de proiecte au fost implementate în întreaga țară. „De asemenea, am discutat despre perspectiva alegerilor anticipate, ca fiind cea mai bună șansă de a construi un Parlament gata să sprijine reformele președintelui. Ne așteptăm ca toți actorii politici să acționeze în interesul cetățenilor Republicii Moldova”, a conchis Charles Michel.

Dosarul transnistrean, înghețat (și) de pandemia de coronavirus

Mădălin Necșuțu

Negocierile din dosarul transnistrean au trenat în ultimul an de la începutul crizei medicale provocate de pandemia de coronavirus. Ba mai mult, pe alocuri, situația s-a tensionat, după ce părțile s-au acuzat reciproc de încălcarea prevederilor convenite în „Pachetul Berlin” și a libertății de mișcare între cele două maluri ale Nistrului.

Decizia Tiraspolului de a instala circa 37 de puncte temporare de control sub pretextul pandemiei a obstrucționat accesul muncitorilor spre locurile de muncă și, în unele cazuri, accesul la îngrijire medicală și aprovizionare pentru localitățile din Zona de Securitate și proximitatea ei.

Mai mult, o serie de interese politice, în perspectiva alegerilor

prezidențiale din toamna anului trecut, au complicat și mai mult lucrurile. În ochii opiniei publice de la Chișinău s-a creat imaginea unor noi aranjamente pe acest dosar sensibil din perspectiva unor interese înguste dictate de rațiuni electorale.

Vizita Reprezentantului Special al OSCE pentru procesul de reglementare

► transnistreană, ambasadorul Thomas Mayr-Harting, în perioada 21-23 ianuarie 2021, și apoi a Președintei în exercițiu a OSCE, Ministra Afacerilor Externe a Suediei, Ann Linde, au constituit două momente importante în încercarea de a detensiona situația creată de pandemie.

Oficialii OSCE au efectuat vizite pe ambele maluri ale Nistru și s-au întâlnit cu părțile.

Ann Linde a cerut Chișinăului și Tiraspolului implementarea completă și consecventă a pachetului „Berlin-plus”. Diplomata suedeză a mai spus că „dezvoltarea propunerilor comune suplimentare în spiritul consolidării încrederii sunt esențiale pentru construirea unei baze solide pentru avansarea în continuare a procesului de reglementare”.

Cu toate acestea, respectarea drepturilor omului și libertatea de exprimare și acțiune a presei a avut din nou de suferit după ce doi jurnaliști moldoveni, Viorica Tătaru și Andrei Captarenco, au fost reținuți pentru mai multe ore de către militarii ruși și transnistreni din misiunea de pacificare de la punctul de control de la Gura Bâcului.

Acest episod a readus în discuție rolul misiunii de pacificare și până unde pot ei acționa, conform obligațiilor convenite pentru aceasta de către Chișinău și Tiraspol. Astfel, pandemia nu a ajutat deloc la un dialog constructiv, ba mai mult se poate afirma că a tensionat și mai mult relațiile și încredere pe axa Chișinău-Tiraspol.

Per total, 2020 a fost un an al stagnării în ceea ce privește dialogul dintre părți, iar cel puțin în prima parte a anului în curs, perspectivele de continuare a discuțiilor se regăsesc în cel mai fericit caz în plan secund.

Suntem aici pentru a ajuta ambele părți, iar ultimul lucru pe care vrem să îl facem este să rezolvăm conflictul pentru ele

Claus Neukirch, Șef al Misiunii OSCE în Republica Moldova

Claus Neukirch este diplomat de carieră și are peste 20 de ani de experiență profesională în cadrul OSCE. O parte importantă a experienței sale în cadrul organizației este legată de Republica Moldova, unde a activat anterior în calitate de șef adjunct al Misiunii OSCE în Republica Moldova (2008-2011), purtător de cuvânt al misiunii (2003-2008) și responsabil de dimensiunea umană (1996-1997). Din septembrie 2018, Claus Neukirch este șeful misiunii OSCE în Republica Moldova. Datorită experienței sale bogate în țara noastră, domnul Neukirch are o înțelegere bună a problemelor țării, în special a diferendului transnistrean. Am discutat cu dl Neukirch despre situația actuală a problemei transnistrene și despre principalele provocări ale procesului de soluționare transnistreană, precum și despre vizita recentă în Moldova a președintei în exercițiu a OSCE și a Ministrei afacerilor externe a Suediei, Ann Linde. **DI Claus Neukirch a subliniat în interviul nostru că OSCE are o deschidere maximă pentru**

a ajuta la soluționare conflictului, cu toate acestea, pentru a ajunge la un consens, este nevoie de voință politică atât din partea Chișinăului, cât și din cea a Tiraspolului. Despre perspectiva dlui Neukirch asupra situației transnistrene, vă invităm să citiți în interviul ce urmează:

■ Pe 2 martie marcăm 29 de ani de la izbucnirea conflictului armat de pe râul Nistru. Cu toate acestea, Chișinău și Tiraspol sunt încă departe de o soluție politică. Care sunt cauzele, după părerea dvs ?

■ În primul rând, vă mulțumesc că mi-ați oferit posibilitatea acestui interviu. Apreciez cu adevărat Fundația Friedrich Ebert și este o plăcere să contribuim la acest buletin informativ.

Problema transnistreană nu este singura problemă pe care o avem în lume, unde soluțiile sunt înghețate. Nu aș spune că acesta este un conflict înghețat, avem însă o soluție înghețată. Am putea intra în

detalii și analiza motivele acestei situații, dar prefer să lăsăm acestea pe seama politologilor și altora.

Din perspectiva noastră, așteptăm cu nerăbdare să găsim calea spre o soluție politică. Sincer vorbind, în acest stadiu, ne aflăm la începutul acestei călătorii.

Încercăm să creăm condiții prealabile pentru a trece la discuții politice cu privire la soluționarea finală a problemei transnistrene, care va consolida independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova și ar asigura un statut special pentru Transnistria în cadrul frontierelor recunoscute la nivel internațional ale Republicii Moldova - un statut care, în același timp, să țină cont de drepturile omului, drepturile politice și socio-economice ale populației din Transnistria.

Vizită importantă pe ambele maluri ale râului Nistru

■ **Actuala președintă în exercițiu a OSCE, ministra afacerilor externe a Suediei, Ann Linde, a discutat recent în timpul vizitei sale în Republica Moldova cu reprezentanții Chișinăului și Tiraspolului. Ați putea, vă rog, să numiți principalele subiecte de pe agenda doamnei Linde, în special promisiunile de soluționare care au fost făcute pe teme sensibile.**

Am avut o vizită timpurie anul acesta a președintei în exercițiu, o situație similară cu vizita din 2019 a președintelui în exercițiu al OSCE și ministrului afacerilor externe și europene al Slovaciei, Miroslav Lajčák. Cred că această vizită este, în primul rând, o șansă pentru președinta în exercițiu, Ann Linde, de a-și face o primă impresie asupra situației de aici, care a fost unul dintre scopurile importante ale acestei vizite. În al doilea rând, președinția suedeză a OSCE a dorit să sublinieze că activitatea pe dimensiunea conflictului transnistrean constituie o prioritate pentru ea.

Președinta a subliniat în timpul vizitei, că Suedia este gata să găzduiască

anul acesta o reuniune orientată spre rezultate în formatul 5 + 2 la Stockholm, așa cum este prevăzut în declarația ministerială de la Tirana privind procesul de soluționare transnistreană. Ea a combinat cea din urmă cu apelul către ambele părți de a lucra în această direcție. Dacă vrem cu adevărat să ajungem la un rezultat în cadrul reuniunii în formatul 5 + 2, trebuie să începem acum cu lucruri concrete

■ **Care au fost subiectele sensibile pe care le-a discutat doamna Ann Linde cu Chișinăul și Tiraspolul? Ați putea, vă rog, să le numiți? Și care a fost accentul principal al acestor discuții?**

■ Principalul accent al acestor discuții, de la nivelul unui ministru de externe, este pe direcțiile strategice și mai puțin pe detalii. Pentru cele din urmă există grupurile comune de lucru ale experților, cei doi negociatori șefi și, într-o anumită măsură, o parte dintre acestea pot fi abordate în procesul de negocieri în formatul 5 + 2.

Dna Ann Linde a subliniat necesitatea progresului și a dorit, de asemenea, să știe unde există posibilități pentru aceasta. Au fost discutate probleme legate de pandemie, libertatea de circulație, drepturile omului. Ea a subliniat că drepturile omului se află printre prioritățile președinției suedeze a OSCE.

Respectarea drepturilor omului

■ **Ce ne puteți spune despre respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană? Ce a făcut OSCE pe malul stâng al râului Nistru pentru ca drepturile omului să fie respectate?**

■ Avem un dialog de mai mult timp cu partea transnistreană în privința drepturilor omului, abordând subiectul și în conversațiile mele cu liderul transnistrean. Atunci când apar probleme legate de drepturile

omului, le abordăm direct cu ei și încercăm să găsim soluții și să ajutăm la îmbunătățirea protecției drepturilor omului pe malul stâng.

Drepturile omului sunt foarte importante pentru o organizație precum OSCE, care se bazează pe un concept de securitate cuprinzător ce analizează dimensiunile politico-militare, economice, de mediu și umane.

■ **În timpul pandemiei, regimul de la Tiraspol a instalat unilateral mai multe puncte de control noi, motivând această mișcare cu restricții de trafic în timpul pandemiei. Cum apreciați aceste acțiuni?**

■ Este un lucru pe care l-am urmărit cu mare atenție. În timpul pandemiei, am avut echipele noastre prezente permanent în zona de securitate pentru a vedea cum este afectată libertatea de mișcare și ce probleme cauzează aceasta oamenilor. Ne-am concentrat în mod special pe zona din jurul satelor Cocieri și Moldova Noua.

Actualmente, aceste posturi suplimentare au fost lichidate, iar cele obișnuite sunt încă acolo. Libertatea de circulație în unele zone a fost ușurată, însă restricțiile privind libertatea de circulație introduse în contextul pandemiei sunt încă în vigoare. De exemplu, trebuie să aveți încă o autorizație din partea transnistreană pentru a părăsi sau a intra în regiune. Pe această chestiune avem un dialog continuu cu partea transnistreană, deoarece vrem să revenim la situația dinaintea pandemiei, când existau posibilități mai bune ca oamenii să traverseze, de asemenea, ca oamenii de pe malul stâng să lucreze pe malul drept. Sunt mulți care fac asta.

Totodată, este foarte important să revenim la consolidarea interconectivității dintre cele două maluri. Aceasta este problema principală și, de asemenea, cea care face o mare diferență între situația transnistreană și situația pe care o avem în regiunea mai largă.

Interacțiunea înaltă dintre cele două maluri și oamenii care circulă de pe un mal pe altul sunt foarte importante, astfel vrem să ne asigurăm că aceste lucruri vor continua.

■ **În paralel, pentru a înlătura unele dintre aceste puncte de control, Tiraspol a purtat negocieri economice cu Chișinăul. Cum pot fi impuse restricții privind libertatea de mișcare și apoi condiționată ridicarea lor cu beneficii economice? Cum comentați acest lucru?**

■ Nu cunosc despre negocieri în schimbul unor beneficii economice. În ceea ce ne privește, am avut întotdeauna discuții în contradictoriu cu partea transnistreană pe marginea libertății de mișcare bazată pe principiul libertății de mișcare și pe situația pandemică globală, care, din câte am înțeles, OMS, în acest stadiu, nu o va justifica ca motiv pentru restricționarea libertății de circulație între malul drept și cel stâng.

■ **Recent, doi colegi jurnaliști, Viorica Tătaru și Andrei Captarenco, au fost reținuți pentru câteva ore de misiunea de menținere a păcii. Cum interpretați gestul pacificatorilor de reținere a jurnaliștilor în timp ce își făceau meseria?**

■ Acesta este într-adevăr un incident nefericit. Nu eram acolo când s-a întâmplat acest lucru, deci nu avem toate detaliile. Evident, libertatea presei și posibilitatea de a relata liber sunt foarte importante.

Există, de asemenea, discuții în cadrul Comisiei Unificate de Control (CUC) pentru a vedea cum pot fi îmbunătățite procedurile în vigoare în acest moment la aceste puncte de control.

După cum știți, există semne care indică că nu puteți filma aceste posturi, care a și fost, din câte am înțeles, baza întregului incident. Cred că ar trebui să venim cu o soluție pentru a preveni astfel de incidente în viitor.

„Soluția trebuie să vină din partea societății și trebuie să fie sprijinită de un consens larg”

■ **Nu pot ocoli această întrebare. Recent, fostul ambasador al Republicii Moldova la Bruxelles și București, Mihai Gribincea, a cerut închiderea misiunii OSCE în Moldova, susținând că eforturile OSCE au fost slabe și chiar pătinoare în favoarea Tiraspolului. Cum apreciați activitatea de până acum a OSCE în rezolvarea conflictului?**

■ Cu siguranță nu voi comenta aceste observații. Cred că există ceva important de înțeles pentru toată lumea. OSCE a stabilit o misiune aici pentru a facilita negocierile dintre cele două părți pentru a ajunge la o soluție. Nu OSCE trebuie să rezolve conflictul, ci cei implicați în această situație trebuie să ajungă la un acord cu privire la conflict. Anume pe acest lucru trebuie să ne concentrăm în continuare.

Suntem aici pentru a ajuta ambele părți, însă ultimul lucru pe care vrem să îl facem este să rezolvăm conflictul pentru ele. Soluția trebuie să vină din partea societății, trebuie să fie sprijinită de un consens larg.

Mai bine ar fi să te uiți la acest lucru și nu la evaluarea dacă mediatorul a rezolvat conflictul. Nu suntem aici pentru aceasta, suntem aici ca să ajutam.

Negocierile politice - nucleul soluției

■ **Există vreo șansă în viitorul apropiat să se discute coșul politic al problemei sau se va menține situația în care Tiraspolul va evita mereu ceste negocieri? Care este situația în acest sens?**

■ După cum spuneam la început, acesta este scopul și direcția în care trebuie să lucrăm. Nu am purtat nicio discuție serioasă cu privire la problema statutului

de aproape 20 de ani, acesta fiind un timp prea îndelungat.

Nu vreau să vă ofer un interval de timp, dar aș dori să subliniez că tot ceea ce facem din partea noastră în acest proces de mediere este să ajungem la o situație care să permită începerea acestor discuții. Trebuie să ne asigurăm că ceea ce convenim între timp cu referire la consolidarea încrederii și alte probleme ține cont de ceea ce am dori să realizăm în cele din urmă.

Acesta este mandatul Misiunii - de a facilita soluționarea cuprinzătoare și durabilă a problemei transnistrene, care să întărească suveranitatea și independența Republicii Moldova și să prevadă un statut special pentru Transnistria în cadrul frontierelor recunoscute la nivel internațional ale Republicii Moldova, un statut care să garanteze pe deplin drepturile omului, drepturile politice, economice și sociale ale populației.

De acestea trebuie să ținem cont întotdeauna și aceasta este viziunea noastră privind direcție în care trebuie să lucrăm.

■ **Dacă ar fi să comparați conflictele din regiunea Mării Negre, cum ați evalua soluționarea conflictului transnistrean în comparație cu ceea ce se întâmplă în Ucraina, Georgia, Azerbaidjan și Armenia?**

■ Există un citat celebru din „Anna Karenina” a lui Lev Tolstoi, care spune: „Toate familiile fericite sunt la fel și toate familiile nefericite sunt nefericite în felul lor”.

Mandatul nostru aici este să lucrăm la procesul de soluționare transnistreană și anume asupra acestui lucru ne concentrăm. Trebuie să găsim soluții care funcționează aici și, prin urmare, să ne concentrăm asupra a ceea ce se întâmplă aici.

■ **Vă mulțumesc pentru interviu!**

Mădălin Necșuțu

Editorial

Inițierea negocierilor în vederea identificării unei soluții cuprinzătoare pentru conflictul din Transnistria, o inițiativă hazardată în actualul context

În opinia domnului Aurel Ciocoi, Prim-ministru interimar și, în paralel, ministru al afacerilor externe și integrării europene, Republica Moldova își dorește „demararea dialogului pe subiectele politice și de securitate, cu identificarea soluției cuprinzătoare”. „Trebuie să începem negocierile asupra unei finalități politice în procesul de reglementare transnistreană. În acest sens, Republica Moldova mizează plenar pe sprijinul OSCE”, a declarat înaltul oficial moldovean în timpul întrevederii sale, din 17 februarie, cu doamna Ann Linde, președinta în exercițiu a OSCE și ministra afacerilor externe a Suediei, aflată în vizită de informare la Chișinău. Din punctul meu de vedere, declarația domnului Ciocoi este hazardată, ignoră legislația în vigoare și nu ține cont de contextul intern și extern în care se află în prezent țara noastră.

Victor Chirilă, director executiv al Asociației pentru Politică Externă (APE)

statutul juridic special al Transnistriei.

Chiar dacă unele actuale forțe politice din parlament o ignoră sau o contestă, Legea Parlamentului din 22.07.2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria) este în continuare în vigoare și delimitează clar limitele juridice și politice ale procesului de negocieri pe care oficialii și politicienii noștri sunt obligați să le respecte. Cu regret, însă, nici una din condițiile menționate de legea în cauză nu a fost îndeplinită până în prezent.

Blocajul pandemic

De asemenea, contextul intern din Republica Moldova nu este deloc

prielnic pentru inițierea negocierilor în vederea identificării unei soluții politice cuprinzătoare pentru conflictul din Transnistria. Republica Moldova traversează o profundă criză politică, economică și socială toate exacerbate de pandemia COVID-19.

Actuala clasă politică este mai dezbinată ca niciodată și nu are nicio viziune/ strategie clară de soluționare a conflictului, Parlamentul este discreditat de corupție și interese obscure, lupta politică dintre Parlament și Președinție se acutizează, reformele stagnează, statutul de drept este subminat de corupție și lipsa unei justiții independente, instituțiile responsabile de securitatea națională sunt slabe și incapabile să facă față amenințărilor interne și externe de natură hibridă, iar starea economică și socială a țării este în continuă degradare.

Demararea negocierilor în aceste condiții va dezavantaja, în mod cert, Republica Moldova, oferind Rusiei multiple oportunități și mijloace de manipulare, presiune și subminare a pozițiilor noastre la masa de negocieri.

Astfel, conform Art. 1. - (1) al Legii Parlamentului Nr. LP173/2005 din 22.07.2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria), în vederea realizării politicii de reintegrare a Republicii Moldova, „procesul de negocieri cu Transnistria se desfășoară pentru atingerea scopurilor de democratizare și de demilitarizare a Transnistriei”.

Doar după îndeplinirea condițiilor privind demilitarizarea, stipulate în Hotărârea Parlamentului nr. 117-XVI din 10 iunie 2005, în special a celor referitoare la „onorarea de către Federația Rusă a obligațiilor asumate la Summit-ul OSCE de la Istanbul (1999) privind evacuarea integrală, urgentă și transparentă a trupelor și armamentului de pe teritoriul Republicii Moldova, și după formarea, în Transnistria, a unui sistem al puterii alese în mod democratic”, procesul de negocieri ar urma să se desfășoare pentru elaborarea în comun și adoptarea Legii organice a Republicii Moldova cu privire la

Nici contextul extern nu ne favorizează. Eforturile Uniunii Europene de a conlucra cu Federația Rusă în vecinătatea estică au eșuat. Competiția geopolitică dintre Est și Vest se amplifică, iar după recenta vizită la Moscova a domnului Josep Borrell, Înalțul Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate, asistăm la o răcire sensibilă a dialogului politic dintre Rusia și UE, pentru o perioadă și cu consecințe imprevizibile.

Fiind tot mai mult preocupat de stabilitatea și continuitatea sa după 2024, regimul lui Putin devine tot mai autoritar în interiorul țării și, volens-nolens, tot mai recalcitrant și mai puțin dispus pentru compromisuri în exterior, mai ales în vecinătatea comună cu UE. În Ucraina, Rusia tergiversează implementarea angajamentelor asumate în cadrul acordurilor de la Minsk, în Belarus. Kremlinul se opune schimbării democratice a regimului Lukașenko, iar în Republica Moldova, Moscova refuză categoric transformarea pretenției sale „misiuni de pacificare” într-o misiune de observatori civili cu mandat internațional și retragerea trupelor sale staționate ilegal în regiunea transnistreană, în conformitate cu obligațiile asumate la Summit-ul OSCE de la Istanbul din 1999.

Ce-i de făcut?

În actualul context, Republica Moldova ar trebui, în primul rând, să se concentreze asupra consolidării pozițiilor sale

la masa viitoarelor negocieri. Acest efort ar presupune următoarele acțiuni: 1) depășirea crizei pandemice, economice și politice; 2) întărirea statutului de drept și asanarea clasei politice; 3) combaterea corupției și consolidarea instituțiilor care asigură ordinea publică și securitatea națională; 4) elaborarea și aprobarea în Parlamentul Republicii Moldova a unei strategii de reintegrare a țării, care ar întruni susținerea principalelor forțe politice; 5) demararea unor acțiuni diplomatice concrete pentru a determina Federația Rusă să-și retragă trupele militare staționate ilegal în regiunea transnistreană și înlocuirea actualei „misiuni de pacificare” cu o misiune internațională de observatori civili cu mandat ONU, care să faciliteze implementarea măsurilor de încredere și proiectelor comune între cele două maluri ale Nistrului; 6) implementarea măsurilor de încredere cu un accent mult mai pronunțat pe avansarea/respectarea/protejarea drepturilor omului în regiunea transnistreană; 7) extinderea controlului comun la frontiera moldo-ucraineană pe segmentul transnistrean; 8) combaterea schemelor/rețelelor de contrabandă prin regiunea transnistreană; 9) dezvoltarea/facilitarea legăturilor comerciale și economice ale regiunii transnistrene cu restul țării și UE în strânsă corelare cu respectarea angajamentelor asumate de către administrația de la Tiraspol și asigurarea necondiționată a liberei circulații a cetățenilor moldoveni de pe ambele maluri ale Nistrului.

Ceea ce se transmite din regiunea transnistreană este fals și anume că drepturile omului sunt respectate

Interviu cu Ion Manole, directorul Promo-LEX

Respectarea drepturilor omului este una dintre cele mai stringente probleme în regiunea secesionistă transnistreană, iar tocmai pe acest subiect am stat de vorbă cu unul dintre liderii Promo-LEX, una dintre cele mai vocale organizații non-guvernamentale pe segmentul drepturilor omului din Republica Moldova. Am dorit să aflăm care sunt resorturile care întrețin această stare de fapt în Transnistria și cine sunt actorii și victimele în astfel de cazuri. Despre toate acestea, pe larg, în interviul care urmează:

■ Cum vedeți în general respectarea drepturilor omului în Transnistria pe parcursul ultimelor aproape trei decade. Cum a evoluat sau involuat situația în acest sens?

■ Nu putem vorbi despre drepturile omului în acest teritoriu. În momentul de față pot spune următoarele concluzii: din momentul preluării controlului asupra

acestui teritoriu, practic nu am avut interes din partea autorităților constituționale. Putem porni și de la premisa că autoritățile nu au avut competența sau experiența administrării unui stat și au fost comise foarte multe greșeli din start, din '91-92.

În plus, comunitatea internațională era manipulată. Atunci, Federația Rusă a moștenit de la Uniunea Sovietică toate ambasaderele, toate instrumentele mediatice prin care comunica opiniei publice internaționale doar opinia ei și atunci Chișinăul a pierdut războiul informațional de la bun început. Interesul comunității internaționale era scăzut, iar autoritățile constituționale nu erau capabile, pe de o parte, să comunice în exterior adevărata stare a lucrurilor de aici. Doi, nu era capabilă să se organizeze în așa fel încât să poată garanta și apăra drepturile omului din acest teritoriu.

Mai mult, după 30 de ani pot spune că avem același nivel de interes foarte scăzut față de situația drepturilor omului din regiunea transnistreană. Autoritățile nici până astăzi nu manifestă interes pentru a identifica soluții, instrumente de monitorizare. Dacă nu monitorizezi nu ai cum să cunoști situația reală. Iar dacă nu cunoști situația reală, nu ai cum să vii cu recomandări și să corectezi anumite lucruri care să aibă un impact pozitiv asupra situației drepturilor omului.

Când vorbim de respectarea drepturilor omului în acest teritoriu, putem spune foarte clar că aceste drepturi sunt încălcate și nu pot fi considerate ca respectate. Nici măcar nu sunt promovate aceste drepturi ale omului în regiunea transnistreană.

În mare parte, reprezentanții regimului de acolo, prin intermediul instrumentelor pe care le au la îndemână, se limitează la drepturile sociale ale locuitorilor atunci când vorbesc despre drepturile omului. Mai exact, dreptul la odihnă, la muncă, sau la educație. Evită însă să ia în calcul, și mai ales să promoveze, faptul că cetățenii acestei regiuni au și drepturi politice, economice și culturale. Aceste drepturi sunt respinse cu vehemență, sunt neglijate și încălcate.

Cei care vorbesc despre drepturile politice sunt imediat catalogați drept dușmani ai statalității transnistrene, dușmani ai Federației Ruse, agenți străini sau ai serviciilor secrete occidentale, ceea ce este aberație și un instrument foarte eficient de manipulare.

Cu regret, foarte multe din aceste elemente le găsim și la Chișinău. Aici, totuși, avem o mai mare libertate, o presă bună și mai ales una de investigații. Avem oameni care vorbesc, scriu despre acte de corupție, situația politică, lupta politică dintre diverse clanuri, și chiar și despre jocurile geopolitice în care Federația Rusă este un actor foarte activ și eficient.

Practici similare

■ **Cât se aseamănă regimul de la Tiraspol cu cel de la Moscova în ceea ce privește respectarea drepturilor omului în viziunea Dvs?**

■ În mare parte, legislația din regiunea transnistreană este adaptată după cea din Federația Rusă. În același timp, trebuie să cunoaștem că aceste cursuri de perfecționare pentru judecători, procurori, alte persoane care dețin funcții în administrația regiunii, toate au loc în Federația Rusă. Practicile care sunt aplicate în regiunea transnistreană sunt preluate după modelul rusesc.

Și noi am văzut acest lucru în lupta celor de la Tiraspol cu presa, cu oamenii care gândesc liber din acest teritoriu, oamenii care doresc să-și exprime poziția. Ne amintim foarte bine că există deja dosare și condamnări.

Oamenii sunt condamnați pentru că au opinia lor vizavi de prestația și rolul forțelor de menținere a păcii sau au o poziție critică față de pretinsul președinte de acolo. Deci, toate acestea sunt, de fapt, limitări ale libertății de exprimare și altor drepturi și libertăți fundamentale ale omului. Unele care, de fapt și involuntar, inclusiv regimul de la Tiraspol, și le-a asumat în 1992, imediat după război. Mă refer aici la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului. Chiar atunci în 1992, chiar și fără a fi un stat recunoscut, au

zis că își asumă aceste obligații în mod voluntar și le vor respecta. O astfel de

practică a existat și în perioada sovietică. Constituția era una destul de bună, liberală, dar în realitate, lucrurile era cu totul invers.

Persecutarea activiștilor

■ **Vedem foarte mulți activiști cu voce critică, în special tineri, și mă refer aici la cei care activează în Club 19, care sunt amenințați, reținuți sau chiar fug de sistem în alte țări (cazul Calic). De ce se întâmplă astfel de situații?**

■ Nu este un fenomen nou. Noi îl cunoaștem de prin 2007, de pe vremea când am organizat un forum pentru ONG-urile din stânga Nistrului la care participau organizații non-guvernamentale de pe ambele maluri ale Nistrului, donatori, parteneri pentru societatea civilă, agenții de dezvoltare ale diversilor parteneri internaționali. Atunci era o deschidere foarte mare din partea partenerilor, chiar și din partea grupurilor de inițiativă, pentru ONG-urile de acolo.

În scurt timp însă, regimul de la Tiraspol și-a dat seama că o libertate pentru activitatea noastră și pe acest segment (pe lângă activitatea de litigare care îi deranja) reprezintă un pericol foarte mare pentru ei pe această dimensiune.

În scurt timp, am fost informați de către participanții la evenimentele noastre că sunt vizitați de serviciile secrete ale regimului de la Tiraspol sau sunt invitați la sediile acestora. Acolo erau amenințați, li se spunea că Promo-LEX este un agent străin care luptă împotriva statalității transnistrene, iar cei care colaborează sau participă la activitățile Promo-LEX pot avea probleme ei și familiile lor.

Oamenii veneau la noi după ajutor, după un sfat despre cum să trateze astfel de amenințări, dar cu regret, încă de atunci am sesizat această lipsă de apărare a acestor oameni, știind că în cazul în care cineva va fi arestat, va avea probleme. Noi le-am promis oamenilor că vom face tot ce ține de noi ca ONG să le apăram drepturile.

Vom sesiza și vom protesta pașnic în fața instituțiilor statului sau organizațiilor internaționale, dar le-am spus în același timp că nu există o structură la nivel național sau internațional care le-ar garanta eliberarea lor și respectarea drepturilor în cazul în care regimul de acolo le va crea probleme.

În aceste situații, le spuneam că „voi trebuie să decideți dacă sunteți gata și puteți rezista unor presiuni, atunci noi vă vom oferi ajutor pentru a colabora”. Când am ajuns în regiunea transnistreană, am înțeles foarte rapid că fără o societatea civilă locală competentă și activă, așa cum o vedeam noi pe malul drept, noi cei de la Chișinău nu vom fi în stare să le rezolvăm problemele acolo.

Și de aceea am încercat să îi ajutăm. Dar cum spuneam, regimul a fost mai rapid decât grupurile civice de acolo și foarte mulți au plecat, chiar din 2007. Avem colegi buni, profesioniști, activi care ar fi fost cu siguranță utili comunităților lor, dar astăzi sunt avocați prin Federația Rusă sau sunt activiști prin Ucraina, sau chiar au abandonat acest domeniu și pur și simplu au emigrat în Europa.

■ La fel se întâmplă și cu puținele organizații non-guvernamentale. Așa cum este cazul *Apriori*. Cum vedeți hărțuirea societății civile, în speță cazul acestui ONG?

■ Securitatea din regiunea transnistreană au avut o tactică prin care au persecutat ONG-urile care îndrăzneau să activeze pe sectorul drepturilor politice, economice sau mai ales cele care vorbeau despre drepturile omului.

Pe de altă parte, cunoaștem că au fost și anumite înțelegeri. ONG-urilor li s-a recomandat fie să migreze spre sectorul social sau umanitar și atunci nu era nicio problemă prin prisma unor fonduri care puteau fi primite. Acest lucru a descurajat organizațiile preocupate de drepturile omului și al securității persoanei într-un astfel de teritoriu.

Apriori a fost una dintre puținele organizații care a rezistat. Au fost

întotdeauna foarte competenți, calculați și toate discuțiile cu cei de acolo se finalizau cu derutarea celor din sistemul administrativ al regiunii, care nu știau cum să procedeze cu cei de la *Apriori*. Regimul de la Tiraspol se deosebește de cel de la Moscova nu doar prin faptul că cei din Rusia sunt recunoscuți, iar ceilalți sunt nerecunoscuți, dar și prin modul în care operează. Cei de la Tiraspol operează soft, prin metode ușoare: discuții, amenințări sau constrângeri. Ei nu-și permit să aplice metode mai dure, deoarece încearcă să evite orice scandal, orice problemă care ar atrage atenția comunității internaționale.

În acest fel, *Apriori* a rezistat atâta timp. Era evident însă că cei de la Tiraspol erau foarte deranjați de activitatea lor. Erau deranjați că oamenii discută liber, că își pun întrebări și caută răspunsuri, nu doar cel pe care-l ascultă la televizor.

Astfel, regimul de la Tiraspol a încercat să împiedice activitatea acestor oameni și acestei organizații. Dar trebuie să înțelegem că oamenii care lucrau pentru *Apriori* erau puțini. În al doilea rând, sunt și ei oameni și au emoții, au trăiri pentru rude sau apropiați care le sunt intimidat. Acest lucru nu putea continua la nesfârșit. Am ajuns într-un moment în care oamenii aceștia sunt epuizați, cedează și înțeleg că nu există nici la nivel național, nici la nivel internațional careva garanții pentru ei.

Lipsă de sancțiuni

■ **Avocatul Stepan Popovski, apărător al drepturilor omului de la Tiraspol, spunea recent că „în Transnistria situația drepturilor omului este catastrofală”. Sunteți de acord cu această afirmație?**

■ Da, el este acolo unul dintre oamenii care vede, simte, cunoaște în fiecare zi fenomene și cazuri. Pe Stepan îl cunoaștem de foarte mult timp și mă mir că are atâta energie și voință să reziste de zeci de ani unor astfel de presiuni.

Da, am încredere în ce spune când afirmă că situația este catastrofală. Astfel de declarații erau făcute în trecut și de

alți apărători ai drepturilor omului din regiunea transnistreană. Îmi amintesc de domnul Buceațki, care la un eveniment internațional a spus că „Transnistria trebuie forțată să respecte drepturile omului”.

Și acest lucru a deranjat foarte mult regimul de la Tiraspol. Aceste declarații au trezit furie, fiind atacat în presa locală foarte dur. Ulterior însă el a încetat să mai fie vizibil în spațiul public, retrăgându-se mai mult în activitatea sa de jurnalist local care, de fapt, nu mai critica regimul. El a înțeles atunci că doar se supun unor riscuri când fac astfel de declarații curajoase și adevărate, căci ulterior nu se întâmplă nimic. Presa scrie, arată acest lucru ca pe un fenomen, dar nimeni nu ia atitudine.

Autoritățile constituționale nu întreprind nimic. Noi știm că impunitatea în stânga Nistrului este la ea acasă. Toți cei care încalcă drepturile omului, toți cei care își fac de cap acolo și fac orice, pot circula și pe teritoriul constituțional al Moldovei fără nicio problemă.

■ Deci vedem o inactivitate pe acest aspect și din partea autorităților din Republica Moldova, care nu numai că nu sancționează ce se întâmplă acolo, dar și atunci când astfel de persoane care încalcă legea vin la Chișinău, ei o fac fără nicio constrângere.

■ Da, noi o spunem din 2004. Problema este la Chișinău, nu la Tiraspol sau la Moscova. Problema principală este la Chișinău. Chișinăul s-a dovedit a fi indiferent, incompetent sau chiar corupt. Investigațiile media au arătat din plin acest lucru. Și atunci lipsa unor dosare, unor cercetări și sesizări din partea structurilor abilitate ale statului, te duce la concluzia că nimic nu este întâmplător în acest joc și în acest mare puzzle. Atunci este foarte clar că autoritățile de la Chișinău nu au interes, la fel ca și alți mari actori implicați în acest proces de reglementare.

Toată lumea este comodă, este mulțumită de situația la zi și toți își dau seama că anume drepturile omului pot fi acel imbold care poate schimba situația în această regiune. Iată de ce preferă să închidă ochii și să ignore situația

drepturilor omului de acolo. Nimeni nici nu insistă sau nici măcar nu dă curs insistențelor noastre de a monitoriza situația de acolo.

Chiar și ultimul caz de reținere a jurnaliștilor Viorica Tătaru și Andrei Captarenco demonstrează încă o dată comportamentul polițiștilor și al Comisiei Unificate de Control (CUC) și cât de bine au fost manipulate acestea de cei de la Tiraspol.

Aceasta este o dovadă în plus că Chișinăul nu că nu poate, dar nu dorește să se implice pentru schimbarea situației în acest sens.

■ Aș vrea să vorbim un pic și de actorii externi. Ce ar putea să facă mai mult poate instituțiile internaționale pentru a interveni pentru respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană?

■ Până în 2004, un rol activ în ținerea sub control a situației drepturilor omului îl juca OSCE. Erau vizite de monitorizare, erau rapoarte prin care OSCE-ul raporta cele văzute. Chiar reprezentanții ai OSCE declarau atunci că ceea ce se întâmpla era un genocid cultural în stânga Nistrului.

După 2004 am văzut o schimbare radicală de comportament. Nu știm din ce cauză, probabil și din cauza eșecului cu obligațiile Federației Ruse de a-și retrage trupele de acolo conform memorandumului de la Istanbul din 1999.

Astfel, această schimbare a fost probabil dictată și este regretabil acest fapt. În acest caz, chiar dacă avem birouri ale OSCE în Tighina și Tiraspol, acestea practic nu au nicio relevanță sau impact. Nu informează nicicum opinia publică despre situația drepturilor omului de acolo.

Nimeni nu monitorizează și nu se implică atunci când intervin anumite situații tensionate. În mai multe cazuri în care am rugat OSCE să meargă în penitenciare, pe cazuri grave de abuz, fiind sesizați de rudele deținuților de acolo, nu au intervenit, invocând diverse motive. Principalul argument era că

este o relație dintre Chișinău și Tiraspol și acesta este formatul prin care să se rezolve asemenea situații.

Chișinăul și Tiraspolul însă au tot timpul declarații contradictorii, fiecare rămâne pe poziția sa inflexibilă, având loc astfel un ping-pong la nivel de declarații politice. Asta face ca oamenii să sufere în continuare, iar impunitatea să fie ca la ea acasă în stânga Nistrului.

Posibile soluții

■ Care ar putea fi unele soluții, în viziunea Dvs, pentru ca drepturile omului să fie respectate în stânga Nistrului?

Un instrument bun la care am putea reveni este lista persoanelor sancționate de UE. Persoanele care încălcă drepturile omului în stânga Nistrului erau incluse într-o listă a UE prin care aveau interdicții de a circula în spațiul UE. Noi lansăm în fiecare an, pe data de 2 martie (izbucnirea conflictului transnistrean la 2 martie 1992 – n.r.), lista persoanelor care se fac vinovate de încălcările drepturilor omului în regiunea transnistreană în baza hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO).

În prezent sunt foarte multe hotărâri, circa 30 în 50 de dosare ale CEDO, care rămân neexecutate în marea lor parte, fiind o provocare și pentru CEDO și Consiliul European, deoarece un număr atât de mare de hotărâri neexecutate reprezintă o problemă serioasă. Este o provocare care trebuie să ne facă pe toți să înțelegem că situația devine destul de complicată și lucrurile trebuie condiționate.

Mai ales orice finanțare a regiunii transnistrene ar trebui condiționată de respectarea drepturilor omului, libertatea de exprimare pentru jurnaliști, pentru diplomați, dar și avocați și apărători ai drepturilor omului.

Noi regretăm că, după aproape șase ani de la amenințările venite la adresa Promo-LEX, instituțiile internaționale preferă să păstreze tăcerea, în condițiile în care ar putea aplica principiul de

apărare a apărătorilor drepturilor omului.

Acest principiu obligă UE, Consiliul European, ONU, dar și OSCE, să intervină atunci când avocații, apărătorii drepturilor omului sau jurnaliștii devin victime ale celor care încalcă drepturile omului datorită activităților lor profesionale.

Poate ar trebui ca instituțiile internaționale să intervină pentru ca regimul de la Tiraspol să închidă acele dosare. Noi nici nu am avut acces la materialele acestui dosar. Cei de la Tiraspol au zis că este un dosar secret și trebuie să ne prezentăm acolo.

Pe de o parte, suntem învinuiți în dosar, dar nu știm de ce anume, iar pe de cealaltă parte, materialele sunt secrete și nu avem acces la ele pentru că trebuie să ne prezentăm acolo. Și în același timp, ni se spune că nu putem veni, iar dacă o vom face, vom fi arestați. În această situație, ne-am zis că nu vom intra în acest joc al provocărilor. Scopul nostru nu este să ne mediatizăm, să ne victimizăm, sau să provocăm un conflict sau o situație prin care colegii noștri ar putea fi reținuți și trimiși în detenție.

Scopul nostru este să apărăm drepturile oamenilor. Am încercat să ne apărăm drepturile noastre, conform procedurilor locale, dar nu am primit răspuns. Concluzia noastră este că singurul scop al lor a fost să ne țină la distanță.

Ei nu își doresc prezența în sectorul respectiv a unor oameni care gândesc liber și răspândesc aceste valori în rândul populației de acolo. Și mai mult, ei nu-și doresc noi cazuri de acest gen. În ultimii șase ani, cu excepția *Apriori* și a altor câteva, au ieșit la iveală acest realități. Așadar, nu avem cazuri de încălcare a drepturilor omului, ceea ce transmite un mesaj fals, cum că în această regiune drepturile omului sunt respectate.

Dar noi cunoaștem că nici în Coreea de Nord nu există situații de încălcare a drepturilor omului, ceea ce este din nou o iluzie.

Vă mulțumim pentru interviu!

Mădălin Necșuțu

Opinia expertului

Cum a fost folosită pandemia pentru întărirea controlului politico-militar în stânga Nistrului

Criza medicală provocată de coronavirus a fost și o oportunitate pentru una dintre părți din dosarul transnistrean. Regimul de la Tiraspol a folosit din plin situația pandemică pentru a își consolida controlul asupra regiunii transnistrene. Declanșarea crizei pandemice din 2020 a fost o oportunitate pentru Tiraspol de înființare a unor posturi ilegale de control, fapt ce a adus cu sine probleme atât pentru populația din Transnistria, cât și pentru localitățile de pe malul stâng al Nistrului de sub jurisdicția Chișinăului.

Mihai Isac, jurnalist Karadeniz Press și expert politic

Anunțuri precum cel făcut în iulie 2020 de către fostul vicepremier pentru reintegrare, Cristina Lesnic, arată acest mod operandi al Tiraspolului. „Vreau să vă informez că am reușit să obținem închiderea unei părți din punctele de control instalate de Transnistria în Zona de Securitate fără coordonarea cu participanții la procesul de negocieri. În prezent, rămân 22 din cele 37 de puncte de control instalate de Tiraspol”, a declarat Lesnic.

Situația devenise atât de tensionată între localnicii din aceste localități și grănicerii transistreni că Lesnic a făcut atunci apel la calm pentru ca situația să nu se întoarcă la stadiul de acum „28 de ani, când s-a produs conflictul armat”.

Interese politice partinice, mai presus de orice

Anul 2020 a fost caracterizat și de colaborarea politică dintre Partidul Socialiștilor, condus de fostul președinte Igor Dodon, și autoritățile de la Tiraspol. Controlul absolut exercitat de socialiști în politica moldovenească a favorizat consolidarea regimului de la Tiraspol și colaborarea acestuia cu Moscova.

„Schimbul de păreri, posibilitatea de a avea un dialog direct - toate acestea ne permit să facem cunoscută poziția transnistrenilor în legătură cu problemele de actualitate: lupta împotriva pandemiei de COVID-19, apărarea misiunii de menținere a păcii, necesitatea reluării procesului de negocieri, consolidarea și sporirea legăturilor

economice, menținerea principiilor Lumii Ruse, a cărei parte inseparabilă este Transnistria”, declara Krasnoselski într-o vizită la Moscova din decembrie 2020.

În schimb, ex-președintele Igor Dodon a mizat pe sprijinul electoral masiv al administrației de la Tiraspol, urmărind repetarea succesului de la prezidențialele din 2016. Atunci, participarea locuitorilor din stânga Nistrului a înclinat balanța electorală în favoarea candidatului Dodon, care promisese îmbunătățirea relațiilor cu Federația Rusă.

Doar prezența masivă la vot a diasporei moldovenești din statele UE a dejucaț parțial strategia transportului organizat de votanți pro-Dodon. Anterior exercițiului electoral din noiembrie 2020, Dodon a făcut concesii considerabile liderului transnistrean, mai ales de imagine, când l-a numit în premieră pe Krasnoselski „președintele”, în cadrul unei vizite a liderului de la Tiraspol la finele lunii iulie 2020 la Condrîța.

Cât a ocupat fotoliul de președinte, Dodon a avut opt întâlniri cu Vadim Krasnoselski. Pe lângă acestea, Dodon discuta frecvent cu Krasnoselski la telefon.

Ultima întrevvedere dintre cei doi a avut loc în iulie 2020, la reședința de la Condrîța. Dodon a menționat atunci că a fost examinată în detaliu implementarea pachetului „Berlin-Plus”. Jocul de glezne a adus deservicii părții moldovenești, orice efort de îngrădire a acțiunilor transnistrene fiind sabotat de factori din administrația Dodon.

Și în 2021 PSRM încearcă să transforme votul transnistrean într-o armă politică pentru eventualele alegeri parlamentare anticipate. Statutul limbii ruse pe teritoriul Republicii Moldova este un nou demers socialist de a captura sprijinul electoratului pro-rus din Republica Moldova, inclusiv Transnistria și Găgăuzia.

Din păcate, episoadele răpirilor cetățenilor moldoveni, chiar și în vara lui 2020, de către structurile de securitate de la Tiraspol au devenit o constantă a vieții din Republica Moldova. Autoritățile constituționale nu au reușit să oprească valul de abuzuri transnistrene.

Agendă bilaterală complicată

Chișinăul încearcă să rezolve câteva dosare rămase nesoluționate ani la rând. Printre acestea se numără prezența trupelor rusești, problema școlilor cu predare în limba română, problema terenurilor agricole, respectarea drepturilor omului, libera circulație, etc. Agenda transnistreană constă din zeci de probleme complicate care rămân nesoluționate ani la rând. Este vorba de problemele cu care se confruntă școlile cu predare în limba română, problema cultivării terenurilor agricole de peste șoseaua Râbnița-Tiraspol, prezența trupelor

ruse de ocupație, aplicațiile militare comune între trupele ruse și cele transnistrene, libera circulație a cetățenilor, respectarea drepturilor omului și altele. Toate acestea rămân mijloace de exercitare a unor presiuni mari de către Tiraspol asupra cetățenilor Republicii Moldova.

Fosta administrație Dodon a evitat constant orice demers pentru a iniția negocierile politice pentru rezolvarea diferendului transnistrean. Poziția ambiguă a liderului socialist a fost oglindită de declarația făcută la 29 de ani de la începutul Războiului de pe Nistru. Președintele PSRM, Igor Dodon, și-a exprimat recunoștința față de misiunea rusă de pacificare care „asigură pacea și liniștea pe malurile Nistrului de aproximativ 30 de ani”.

Fortăreața militară din stânga Nistrului

Din păcate, nu putem vorbi de un mediator în cazul Rusiei în ceea ce privește dosarul transnistrean și rezolvarea disputei Chișinău-Tiraspol. Controlul politic exercitat de partea rusă la Tiraspol este dublat de controlul exercitat de forțele militare ruse și cele transnistrene.

Moscova a condamnat furibund orice demers moldovenesc de înlocuire a formatului actual cu o misiune internațională. Șeful Grupului Operațional al Trupelor Ruse (GOTR), colonelul Dmitry Zelenkov, a acordat recent un interviu săptămânalului rus „Zvezda” în care a reiterat faptul că soldații GOTR monitorizează, controlează și inspectează vehiculele și persoanele care intră și ies din zona de securitate.

GOTR este contingentul militar rus însărcinat oficial cu paza depozitului de la Cobasna, funcționând în afara formatului misiunii de pacificare. De facto, GOTR colaborează cu forțele militare și serviciile de securitate transnistrene pentru controlul absolut al accesului în regiunea separatistă, fapt care este ilegal.

GOTR s-a remarcat prin participarea la manevre comune cu forțele separatiste și recrutarea masivă de personal din rândurile populației Republicii Moldova din regiunea transnistreană, încălcând legislația internațională. În cadrul GOTR activează aproximativ 1.500-1.700 de militari ruși, majoritatea absolută fiind cetățeni ruși, originari din Republica Moldova. Recrutarea masivă de localnici a fost răspunsul rus la presiunile exercitate de Chișinău și Kiev asupra procesului de rotație al trupelor din ultimii ani.

Din păcate, o carieră în armata rusă este o perspectivă atrăgătoare pentru locuitorii regiunii transnistrene care se află într-un grad avansat de pauperizare.

Mass-media de la Chișinău menționează periodic faptul că aceste acțiuni contravin acordului de încetare a focului din 1992. Articolul 4 din acest acord spune clar că aceste forțe militare vor avea o poziție neutră față de părțile aflate în conflict.

„Militarii noștri participă activ la evenimentele organizate de conducerea Transnistriei, în special, în parade militare, în ceremonii dedicate unor evenimente istorice importante. De exemplu, în fiecare an de 9 mai, Ziua Victoriei, personalul GOTR organizează evenimente festive pe teritoriul orașului militar.

Soldații și ofițerii noștri sunt implicați activ în viața sportivă și culturală a orașului, în educația patriotică a tinerilor și sunt întotdeauna gata, dacă este necesar, să ofere asistență, de exemplu, în caz de urgență,” a declarat Zelenkov, citat de mass-media.

Maia Sandu, sub tirul acuzațiilor Moscovei și Tiraspolului

Noul lider de la Chișinău, Maia Sandu, are o poziție tranșantă, opunându-se prezenței ruse în regiune și condamnând periodic autoritățile de la Tiraspol. Președinta Republicii Moldova a declarat că trupele Federației Ruse ar trebui

retrase iar misiunea de pacificare transformată în una civilă sub egida OSCE. Poziția Maiei Sandu este susținută de forțele politice pro-europene din Legislativul de la Chișinău.

În schimb, Dmitri Peskov, secretarul de presă al Kremlinului, a condamnat declarația Maiei Sandu pe această speță, calificând acest lucru drept un potențial pericol. Potrivit lui Peskov, Rusia duce o povară grea și este gata să o ducă mai departe și să ia o poziție responsabilă pe arena internațională.

„A venit Maia Sandu, a devenit președintele R. Moldova și a făcut această primă afirmație - de parcă nu ar exista alte probleme în Moldova - că este necesar să fie retrase forțele ruse de menținere a păcii din Transnistria. Există un pericol potențial în acest pas? Da, și încă unul foarte mare. Și câte alte astfel de puncte fierbinți mai sunt... Și, prin urmare, desigur, acest lucru impune o povară specială asupra statelor mari precum Rusia, dar Rusia, slavă Domnului, este capabilă să ducă această povară și să ia o poziție responsabilă”, a spus Peskov într-un interviu acordat pentru emisiunea Soloviev Live.

Într-unul din ultimele atacuri la adresa Maiei Sandu, MAE rus consideră că aceasta are o abordare „ambiguă” în construirea relațiilor cu Rusia și îi reproșează că, deși declară că vrea relații bune cu Rusia, aceasta face „declarații dure” cu privire la Transnistria și nu acceptă datoria Transnistriei pentru gazele rusești. Una care apropo, a ajuns la aproape șapte miliarde de dolari, aproape cât tot PIB-ul Republicii Moldova.

La rândul său, pe aceeași linie cu Moscova, partidul condus de Igor Dodon a atacat-o dur pe Maia Sandu pentru „afirmațiile inadecvate” în adresa regimului separatist de la Tiraspol, dar și a Federației Ruse. Potrivit unei declarații adoptate în cadrul Congresului formațiunii din decembrie 2020, „situația social-economică și politică din țară, creată după alegerile prezidențiale, generează un grad înalt de nesigurantă”.

Opiniile exprimate în cadrul buletinului nu reflectă în mod necesar și punctele de vedere ale Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și Asociației pentru Politică Externă (APE).